

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรพันธสัญญา

- 2.1.1 ความหมายของเกษตรพันธสัญญา
- 2.1.2 ความเป็นมาของเกษตรพันธสัญญา
- 2.1.3 แนวคิดและนโยบายการพัฒนา Contract Farming ภายใต้กรอบ ACMECS
- 2.1.4 พืชเป้าหมายที่จะส่งเสริมในประเทศเพื่อนบ้าน
- 2.1.5 ผลการดำเนินงาน Contract Farming ปี 2548-2549
- 2.1.6 ปัญหา ข้อจำกัดในการดำเนินงาน
- 2.1.7 การดำเนินงาน Contract Farming และแผนลงทุนปี 2549-2550
- 2.1.8 รูปแบบ การแบ่งงาน และการดำเนินงาน Contract Farming
- 2.1.9 ผลที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ Contract Farming ในปี 2549-2550

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรพันธสัญญาใน สปป.ลาว

- 2.2.1 โครงการพัฒนาเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ของสินค้าเกษตรใน สปป.ลาว
- 2.2.2 ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้ในประเศลาว
- 2.2.3 ข้อจำกัดและโอกาสของพืชเป้าหมายในการทำระบบ Contract Farming
- 2.2.4 ปริมาณความต้องการและการนำเข้า
- 2.2.5 ลำดับความสำคัญของพืชในระบบ Contract Farming
- 2.2.6 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรพันธสัญญาของเลยและแขวงไซยะบุรี

- 2.3.1 แผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย – ไชยบุรี ปี 2548/49
- 2.3.2 ผลการดำเนินงานตามแผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย ปี 2548/49
- 2.3.3 แผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย - ไชยะบูลี ประจำปี 2549/50

2.4 สภาพการณ์การค้าระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว ด้านต่างๆ

- 2.4.1 ภาวะการค้าชายแดนระหว่างไทย-สปป.ลาว
- 2.4.2 มูลค่าการส่งออกและสินค้าส่งออกที่สำคัญ
- 2.4.3 สถานภาพองค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาดและการแปรรูป

2.5 เกษตรพันธสัญญา กับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แต่ละหัวข้อแสดงดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรพันธสัญญา

2.1.1 ความหมายของเกษตรพันธสัญญา

หมายถึงระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการหรือผู้ซื้ออีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ผลิต ซึ่งก็คือเกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทอยู่ในครอบครอง เช่น ที่ดิน ทุน แรงงาน ฯลฯ โดยทั้ง 2 ฝ่ายเจรจาตกลงทำสัญญาระหว่างกันไว้ล่วงหน้าถึงปริมาณ คุณภาพผลผลิต ราคาและช่วงเวลาที่จะรับซื้อ ส่วนผู้ประกอบการหรือบริษัทจะให้การสนับสนุนเรื่อง ของทุน พันธุ์พืช นักวิชาการที่ปรึกษาและเทคโนโลยีในการผลิต (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2551)

นอกจากนี้ยังได้กล่าวรายละเอียดว่า คู่สัญญาแบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่ายคือ “ผู้ผลิต” คือ ฝ่ายเกษตรกรหรือเจ้าของฟาร์ม “ผู้รับซื้อผลผลิต” คือคู่สัญญาที่สัญญาจะรับซื้อผลผลิตกลับคืนในราคา ประกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของบริษัท เช่น บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทเบทาโกร บริษัทแหลมทองสหการ เป็นต้น

2.1.2 ความเป็นมาของเกษตรพันธสัญญา

ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจการเกษตรและระบบตลาดเสรี ส่งผลกระทบถึงเกษตรกรรายย่อยที่ต้องประสบกับความยากลำบากในการเข้าถึงตลาด ในหลายๆ ประเทศ การทำฟาร์มขนาดเล็กไม่สามารถทำกำไรได้ ในขณะที่ฟาร์มขนาดใหญ่มีเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้กำไรสูงขึ้น เป็นเหตุให้เกษตรกรรายย่อยละทิ้งฟาร์มอพยพเข้าทำงานในเมืองใหญ่ ทำให้แรงงานภาคเกษตรไหลไปสู่ภาคการผลิตอื่นๆ และภาคบริการ การหยุดยั้ง การไหลของแรงงาน ภาคเกษตรจะทำได้ก็ด้วยการพัฒนาระบบเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร รายย่อย ส่วนใหญ่ที่ประสบกับปัญหา ในการเข้าถึงแหล่งทุนและขาดประสิทธิภาพในการใช้ปัจจัยใน การผลิต ตลอดจนปัญหา ด้านราคาและตลาดของผลผลิต ซึ่งระบบเกษตรพันธสัญญาที่มีการจัดการที่ ดีจะทำให้เกิดการเชื่อมโยง ในระบบที่จะทำให้เกษตรกรรายย่อยสามารถทำการเกษตรเพื่อการค้าได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีรายได้ที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ ในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้ผู้ลงทุน หรือ ผู้ซื้อผลผลิตมั่นใจได้ในอุปทาน ของผลผลิตที่ต้องการจากผู้ผลิตทั้งด้านคุณภาพและปริมาณที่ต้องการ การทำการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันเริ่มปรากฏขึ้นในยุคกรีกโบราณที่ปฏิบัติกันทั่วไปในรูปของการ จ่ายค่าเช่าหรือหนี้ตามส่วนของผลผลิตที่กำหนดในพืชที่ตกลงกัน ในประเทศจีนก็ได้มีบันทึกไว้ในช่วง ศตวรรษแรกถึงระบบการแบ่งผลผลิตระหว่างคู่สัญญาในหลายๆ รูปแบบ ประเทศสหรัฐอเมริกาช่วง ปลายศตวรรษที่ 19 ก็มีการทำเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันในรูปของการจ่ายค่าเช่าที่ดินด้วยพืชผล เกษตรที่ผลิตได้

ทวิศักดิ์ วัฒนกุล (2534) อธิบายว่า ระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันเกิดขึ้นในช่วง ที่ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาแข่งขันการค้า ผลผลิตทางการเกษตรในตลาดต่างประเทศและ

ราคาผลิตผลภายในประเทศตกต่ำอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากประเทศผู้ผลิตผลิตผลการเกษตรทั่วโลกต่างเร่งรัดผลิตผลทางการเกษตรของตนให้เพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการภายในประเทศและขยายการส่งออก โดยใช้มาตรการการจูงใจและมาตรการกีดกันทางการค้า เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน แทนการค้าเสรีที่เป็นมาในอดีต ประเทศไทยจึงมีการปรับนโยบายทางการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหา และปกป้องผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศในอนาคตโดยการปรับระบบการผลิตผลิตผลทางการเกษตรให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้ผลิตผลทางการเกษตรมีราคาต่ำพอที่จะแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ เช่น การส่งเสริมการผลิตข้าวแบบครบวงจรเพื่อการส่งออก ดังในการประชุมคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2529 มีมติให้องค์การรัฐทำ หน้าที่พัฒนาการเกษตร เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงประสานงานในด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด นโยบายการเกษตรที่จะปรับการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้ผลิตผลทางการเกษตรมีราคาต่ำพอที่จะแข่งขันในตลาดโลกได้ จึงนำ มาสู่การจัดกลไกการพัฒนาในรูปแบบใหม่ที่รู้จักกันในนามการเกษตรแบบครบวงจร หลังจากนั้น ทุกภูมิภาคของประเทศต่างขานรับนโยบายการเกษตรแบบครบวงจรอย่างมาก เช่น บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดลูกผสม ข้าวฟ่าง และข้าวในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคเหนือตอนล่าง บริษัทโรงสีข้าวเชียงใหม่ชัยวิวัฒน์ จำกัด ส่งเสริมการปลูกข้าวบาสมชาติ ข้าวหอมมะลิ และถั่วเหลืองในภาคเหนือตอนบน บริษัทสยามอาหารสากล จำกัด ส่งเสริมการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในเขตภาคเหนือตอนบน เป็นต้นการเกษตรแบบครบวงจร ได้มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าของวงการเกษตรไทยอย่างมาก มีการดำเนินการโดยภาครัฐบาล เอกชน สถาบันการเงิน และเกษตรกร ดำเนินธุรกิจนี้ได้แพร่กระจายไปในด้านปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงหมูครบวงจร ด้านการประมง เช่น โครงการฟาร์มกุ้ง ในส่วนลักษณะเด่นของการเกษตรแบบครบวงจรคือ การผลิตเฉพาะอย่างในพื้นที่กว้างขวางผลิตเพื่อขายหรือส่งออกเป็นหลัก เน้นการใช้เครื่องจักรกลและสารเคมีทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ อย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมต่อเกษตรกร รวมทั้งการพัฒนาการเกษตรในแนวทางที่เกษตรกรสามารถพัฒนาแบบพึ่งตนเอง มีอำนาจต่อรองมากขึ้น

2.1.3 แนวคิดและนโยบายการพัฒนา Contract Farming ภายใต้กรอบ ACMECS

แนวคิดของการดำเนินงานโครงการ Contract Farming ภายใต้กรอบ ACMECS เริ่มจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่อนข้างมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆมากมายโดยเฉพาะตามบริเวณชายแดน และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน รัฐบาลไทยจึงมีความประสงค์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มปริมาณการค้าและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการในบริเวณพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Complementary) โดยเฉพาะการผลิตร่วมทางด้านเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในกลุ่ม ประเทศ ACMECS (อิ

ระวะดี เจ้าพระยา แม่โขง) ได้แก่ ประเทศไทย พม่า สปป.ลาว กัมพูชาและเวียดนาม ซึ่งในระยะยาวอาจพิจารณาย้ายฐานการผลิตบางประเภทจากไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยลดช่องว่างความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และยังเป็น การสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านอย่างยั่งยืน

สัญลักษณ์ กาญจนขุนดี ได้กล่าวว่า จุดเด่นสำคัญของกรอบความร่วมมือ ACMECS คือการที่ไทยเล่นบทบาทสำคัญในฐานะผู้เป็นแหล่งเงินทุนใหญ่สนับสนุนโครงการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้าน ในทางปฏิบัตินี้ไทยเป็นผู้สนับสนุนให้ประเทศเพื่อนบ้านผลิตวัตถุดิบเพื่อป้อนกับ อุตสาหกรรมไทย เป็นโครงการภายใต้แนวคิดเกษตรแบบพันธะสัญญา (Contract Farming) ส่งเสริมให้เพื่อนผลิตสินค้าเกษตรเข้าป้อนให้กับอุตสาหกรรมประเทศไทย โดยเน้นพืชที่ประเทศไทยขาดแคลนหรือมีราคาจำหน่ายในประเทศไทยค่อนข้างแพง ฝ่ายไทยได้ให้สิทธิพิเศษทางการค้าแก่ประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน (ASEAN Integration System of Preferences : AISP) โดยคณะรัฐมนตรีของไทยจะเห็นชอบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน (AISP) ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยในอัตรา 0-5 เปอร์เซ็นต์ เป็นคราวๆไป โดยได้กำหนดเป็นรายการสินค้าที่จะสามารถส่งเข้าประเทศไทยได้ภายใต้ สิทธิพิเศษทางด้านศุลกากรและจะมีการทบทวนทุกๆปี 1โดยแนวทางการลงทุนภายใต้เกษตรแบบ พันธะสัญญาในพื้นที่เป้าหมาย ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตามที่กระทรวงพาณิชย์ของไทยได้ กำหนดเอาไว้มีดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบการลงทุน- พื้นที่ พื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ ตลอดจนพื้นที่ตอนในประเทศเพื่อนบ้านที่มีความพร้อม - พืชเป้าหมาย สนับสนุนการลงทุนในพืชเป้าหมาย 8 ชนิด ได้แก่ ถั่วเหลือง ถังลิสง ละหุ่ง ข้าวโพดหวาน มันฝรั่ง มะม่วงหิมพานต์ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และยูคาลิปตัส เนื่องจากมีความเหมาะสมในการย้ายฐานการลงทุน ต้องใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวจำนวนมากและ เป็นพืชที่ต้อง นำเข้าจากประเทศที่ 3 โดยรัฐบาลจะยกเว้นภาษีนำเข้า (ภาษี 0 %) ภายใต้กรอบ AISP ตลอดจน อำนวยความสะดวกการนำเข้าให้เกิดผลทางปฏิบัติต่อนักลงทุน ทั้งส่วนกลางและในพื้นที่ชายแดนเป้าหมาย

2) รูปแบบ/แผนการลงทุน

นักลงทุนเป็นผู้กำหนดแผนการลงทุน โดยจะต้องระบุพื้นที่พืช และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย กระบวนการตั้งแต่การผลิตจนถึงการนำผลผลิต เข้าสู่ตลาด ตลอดจนความพร้อมในการสนับสนุนแบบครบวงจรทั้งเมล็ดพันธุ์ เงินทุนและเทคโนโลยีการผลิต โดยการกำหนดรูปแบบการทำเกษตรแบบพันธะสัญญาระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องสอดคล้องกับความพร้อมของนัก ลงทุนไทยตลอดจนศักยภาพการรองรับใน ประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

รูปแบบ 1 เกษตรแบบพันธะสัญญาระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยบริเวณชายแดนกับ เกษตรกรประเทศเพื่อนบ้าน สามารถดำเนินการได้ทันที โดยขยายผลจากการดำเนินการที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบันให้สามารถพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ พื้นที่ที่พร้อมจะพัฒนานำร่อง เช่น จ.ตาก-เมียวดี (ไทย-พม่า) จ.จันทบุรี-พระตะบอง (ไทย-กัมพูชา) จ.เลย-แขวงไซบุรี (ไทย-สปป.ลาว)

รูปแบบ 2 เกษตรแบบพันธะสัญญาระหว่างผู้ประกอบการรายใหญ่กับเกษตรกรประเทศเพื่อนบ้าน การลงทุนรูปแบบนี้มีมูลค่าการลงทุนสูง เน้นการนำเข้าผลผลิตที่ได้มาตรฐานจำนวนมากซึ่งการสนับสนุนให้มีการเข้าลงทุนเพิ่มเติม ของเอกชนรายใหม่นอกเหนือจากเอกชนรายใหญ่ที่เข้าลงทุนอยู่แล้วในปัจจุบัน ภาครัฐจะต้องให้มีความชัดเจนทั้งด้านศักยภาพพื้นที่ คุณภาพ ผลผลิตและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงนักลงทุนในระยะแรก รัฐบาลไทยจะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านให้ครอบคลุมเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงขยายผลในการสนับสนุนภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในพื้นที่ที่เหมาะสม ต่อไป

3) แนวทางการดำเนินการ

ระยะสั้น : ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรแบบพันธะสัญญาบริเวณชายแดนให้เป็นระบบและสร้างโอกาสในการขยายฐานการลงทุนในพื้นที่ตอนในประเทศเพื่อนบ้าน

(1) การยกเว้นภาษี (ภาษี 0 %) ภายใต้กรอบ AISP ให้เกิดผลทางปฏิบัติ พิจารณายกเว้นภาษีเพิ่มเติมกรณีพืชนำเข้าไม่ได้อยู่ในกลุ่มพืชเป้าหมาย ตลอดจนปรับแก้กฎ ระเบียบ เพื่อให้จังหวัดดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) จัดตั้งคณะทำงานระดับจังหวัด สนับสนุนการดำเนินการทั้งระบบตั้งแต่จัดทำแผนการลงทุน คัดเลือก/รับสมัครผู้ประกอบการ ควบคุมการรับซื้อ รวบรวมผลผลิต และประสานงานหน่วยงานดำเนินการอำนวยความสะดวกผ่านแดน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดผลทางปฏิบัติ

(3) การเจรจาทำความตกลงพื้นที่เป้าหมาย โดยดำเนินการควบคู่ทั้งในระดับจังหวัดและระดับรัฐบาล เพื่อให้ประเทศเพื่อนบ้านพัฒนา พื้นที่เพื่อรองรับการลงทุน โดยไทยพร้อมให้ความช่วยเหลือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน

(4) จัดทำสัญญาระหว่างเอกชนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้การเห็นชอบของรัฐบาล 2 ประเทศ โดยกระทรวงพาณิชย์ ประสานจังหวัดและนำเข้าทำสัญญา ระหว่างเอกชนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งต้องครอบคลุมทั้งการคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกผ่านแดน และการสนับสนุนแรงงาน

(5) การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการยกระดับคุณภาพการผลิต เร่งดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการภายใต้โครงการพัฒนา ระบบผลิตพืชไร่โดยจัดทำแปลงสาธิตและฝึกอบรมเกษตรกรภายใน 2 ปี และขยายการสำรวจ/วิเคราะห์พื้นที่ให้ครอบคลุมพื้นที่ที่รัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านเสนอให้พิจารณา

2.1.4 พืชเป้าหมายที่จะส่งเสริมในประเทศเพื่อนบ้าน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) พืชไร่เศรษฐกิจที่ไทยมีความต้องการและผลิตไม่เพียงพอต้องนำเข้าจากประเทศที่ 3 และต้องใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวจำนวนมาก โดยในเบื้องต้นได้มีการพิจารณากำหนดรายการ 10 ชนิด ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ละหุ่ง ข้าวโพดหวาน มันฝรั่ง มะม่วงหิมพานต์ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยูคาลิปตัส ลูกเดือย และถั่วเขียวผิวมัน ที่ไทยจะให้ภานำเข้าเป็นศูนย์ เพื่ออำนวยความสะดวกครบวงจร

(2) พี่พลังงาน ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง อ้อย มีการเริ่มดำเนินการ Contract Farming ชายแดนในปี 2547 แต่ประสบปัญหาการนำเข้าสินค้าและขาดกลไกการดำเนินการระดับนโยบาย ในปี 2548 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบมาตรการผ่อนปรน Contract Farming บริเวณชายแดน และเอกชนสามารถลงทุน Contract Farming ชายแดนอย่างเป็นทางการ

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2546 รับทราบผลการประชุมระดับผู้นำ ACMECS ครั้งที่ 1 และมอบหมายหน่วยงานดำเนินการตามปฏิญญาพุกาม ซึ่งรวมถึงการดำเนินโครงการ Contract Farming ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดตากได้ดำเนินการนำร่องไปก่อนโดยประสานผู้ประกอบการรายย่อยให้เข้าไปลงทุน Contract Farming ที่เมียวดี แต่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการนำเข้าผลผลิตโดยผู้ประกอบการไม่สามารถขอรับสิทธิพิเศษทางภาษีอากรภายใต้กรอบ AISP ได้ (ติดขัดปัญหาการออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า C/O ของประเทศเพื่อนบ้าน) จังหวัดตากจึงประสาน สศช. ทหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อยุติ ซึ่ง สศช. ได้จัดประชุมหารือ 2 ครั้ง สรุปได้ว่าสาเหตุของปัญหาเกิดจากการบริหารจัดการภายในประเทศเพื่อนบ้านไม่เอื้อต่อการดำเนินการด้วยนโยบายการเมืองภายใน อย่างไรก็ตามที่ประชุมได้เห็นชอบรูปแบบมาตรการผ่อนปรนภายในประเทศให้สามารถใช้สิทธิการยกเว้นอากรศุลกากรสำหรับการดำเนินการ Contract Farming บริเวณชายแดน

ในปี 2548 สศช. ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางทางดำเนินการ Contract Farming ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบ ACMECS และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2548 โดยมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการ Contract Farming ชายแดน ณ 3 พื้นที่นำร่อง ก่อนในระยะแรก คือ แม่สอด-เมียวดี (ไทย-พม่า) เลย-ไชยะบุรี (ไทย-ลาว) และจันทบุรี-พระตะบอง/ไพลิน (ไทย-กัมพูชา) และมาตรการผ่อนปรนเพื่อให้สามารถใช้สิทธิการยกเว้นอากรศุลกากร ด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการในพื้นที่ และออกประกาศกระทรวงการคลังให้สามารถนำเข้าสินค้าได้ตามมาตรการผ่อนปรน และมอบหมายกระทรวงการต่างประเทศเจรจากับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านเพื่อรองรับพื้นที่เป้าหมาย และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เกิดผลทางปฏิบัติต่อไป

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้านสนับสนุนการลงทุน Contract Farming ในวันเดียวกันและมีมติมอบหมาย สศช. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายส่งให้กระทรวงการต่างประเทศเพื่อเจรจากับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน

สศช. ได้ประสานจังหวัดตาก จังหวัดเลย และจังหวัดจันทบุรีในการจัดตั้งคณะทำงานในระดับจังหวัดเพื่อรับสมัครผู้ประกอบการและยกร่างแผนการลงทุน ตลอดจนจัดประชุมและสำรวจพื้นที่โครงการร่วมกับจังหวัด สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการค้าต่างประเทศ และหอการค้า

ไทยจนได้ข้อยุติเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการแต่ละพื้นที่ โดย 3 จังหวัดนำร่องได้ยกร่างแผนลงทุน เสนอ สศช. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เกิดผลทาง ปฏิบัติต่อไป การประชุมคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2548 เห็นชอบให้มีการแต่งตั้ง คณะทำงานยุทธศาสตร์ความช่วยเหลือด้านโครงสร้าง พื้นฐานและ Contract Farming โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เป็นประธาน ทำหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย กำหนดยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนผลักดันการดำเนินการ Contract Farming กับ ประเทศเพื่อนบ้านภายใต้กรอบ ACMECS ให้สามารถสนับสนุนการเข้าลงทุน Contract Farming ของภาคเอกชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมในระยะเวลาที่กำหนด และนำเสนอ คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ให้ความเห็นชอบก่อนเสนอ คณะรัฐมนตรีอนุมัติต่อไป คณะทำงานยุทธศาสตร์ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและ Contract Farming จัดประชุม ครั้งที่ 1/2548 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2548 พิจารณาดำเนินงาน Contract Farming บริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน มีมติเห็นชอบแผนลงทุนใน 3 พื้นที่นำร่อง และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง คือ การเจรจากับประเทศเพื่อน บ้าน การจัดประชุมกำหนดกระบวนการนำเข้าและรับซื้อถั่วเหลือง และการจัดทำแบบฟอร์มเฉพาะ และออกประกาศกระทรวงการคลังในลักษณะเดียวกับโครงการพัฒนาโดยตุง ซึ่ง สศช. ได้สรุปผลการ ดำเนินงาน Contract Farming พี่ไร่เศรษฐกิจบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้านเสนอรอง นายกรัฐมนตรี (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อทราบเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2548

การประชุมระดับผู้นำยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่ โขง ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2548 เห็นชอบให้มีความร่วมมือด้าน Contract Farming และจัดทำ MOU ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก สศช. ได้ประสานหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชนจัดประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2548 เพื่อกำหนดการดำเนินการตามการประชุมระดับ ผู้นำยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ครั้งที่ 2 โดยหารือแนวทางการ ขยายผลดำเนินการ Contract Farming กับผู้ประกอบการรายใหญ่และการเตรียมการจัดทำ MOU ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก

การดำเนินงาน Contract Farming ในปี 2549 กำหนดให้มีการประเมินผลการ ดำเนินงานรอบแรก และพิจารณาขยายผลการดำเนินงาน Contract Farming ให้สามารถครอบคลุม พี่ไร่เศรษฐกิจมากกว่า 10 ตัว และพืชพลังงาน รวมทั้งขยายผลให้ครอบคลุมทั้งผู้ประกอบการใน พื้นที่ชายแดนและผู้ประกอบการรายใหญ่ โดย สศช. ประสานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ หอการค้าไทย เพื่อรวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ส่งมอบให้ สศช. แล้วเมื่อ

เดือนเมษายน 2549 และ สศช. ได้ลงพื้นที่เพื่อสรุปแผนลงทุนประมวลนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและ Contract Farming จัดประชุม ครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2549 พิจารณานุมัติแล้ว

กระบวนการจัดทำ Contract Farming แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) เปิดลงทะเบียนผู้ประกอบการที่สนใจและจัดทำแผนลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย (2) จัดประชุมระดับคณะทำงานเพื่อขอความเห็นชอบแผนลงทุนและมอบหมายหน่วยงานดำเนินการตามมาตรการผ่อนปรนในพื้นที่เป้าหมาย (3) ดำเนินการเจรจาประเทศเพื่อนบ้าน (4) เริ่มดำเนินโครงการและรายงานผลต่อ กพบ. ตลอดจนคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และ (5) ติดตามประเมินผล โดยมีคณะทำงานของจังหวัดดำเนินการและรายงานต่อ กพบ. เป็นระยะ

2.1.5 ผลการดำเนินงาน Contract Farming ปี 2548-2549

แผนลงทุน Contract Farming ในปี 2548-2549 มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 46 ราย กำหนดพื้นที่เป้าหมายบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน 318,920 ไร่ พืชเป้าหมาย 6 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียวผิวมัน และละหุ่ง รวม 290,430 ตัน ซึ่งผลการดำเนินงาน ทั้ง 3 พื้นที่นำร่องสามารถนำเข้าพืชเป้าหมายภายใต้มาตรการผ่อนปรนของโครงการได้ 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง และถั่วเขียวผิวมัน จำนวนรวมทั้งสิ้น 7,806 ตัน คิดเป็นร้อยละ 2.69 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามแผนลงทุน (290,430 ตัน) ทั้งนี้การนำเข้าผลผลิตจริงมีปริมาณมากกว่าร้อยละ 2.69 แต่เป็นการนำเข้านอกโครงการ

2.1.6 ปัญหา ข้อจำกัดในการดำเนินงาน

(1) ผู้ประกอบการชายแดนมีปัญหาการนำเข้าภายใต้กรอบ AISP ที่ต้องใช้ใบ C/O ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากในประเทศเพื่อนบ้านและต้องออกที่เมืองหลวง (พม่าและกัมพูชา) และช่วงเวลาที่สามารรถดำเนินการมาตรการผ่อนปรน ให้นำเข้าได้โดยใช้หนังสือรับรองที่ออกโดยจังหวัดนำร่องแทนใบ C/O เป็นช่วงที่พืชเป้าหมายที่จะเก็บเกี่ยวและนำเข้าเหลือปริมาณน้อย (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548)

(2) ต้นทุนการนำเข้าสูงขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการรายย่อยยังขาดความเข้าใจในกระบวนการจัดทำ/กรอกข้อมูลใบขนสินค้า ค่าใช้จ่ายในการจ้างชิปปิ้ง ค่าใช้จ่ายและความล่าช้าในการขอใบตรวจโรคพืชและการขอใบ ออ. และ เส้นทางขนส่งในประเทศเพื่อนบ้านไม่สะดวก

(3) การนำเข้าผลผลิตทางการเกษตร ผู้ประกอบการค้าชายแดนไม่สามารถนำเข้าผลผลิตการเกษตรได้ เนื่องจากไม่ได้รับสิทธินำเข้าผลผลิตการเกษตรบางชนิดจากสมาคม/บริษัทที่มีสิทธินำเข้า ตามนโยบายนำเข้า และเมื่อมีการแก้ปัญหาในเบื้องต้น ให้ผู้ประกอบการชายแดนได้รับหนังสือมอบอำนาจจากผู้มีสิทธินำเข้า 13 ราย แต่ยังคงตั้งเงื่อนไขว่าเมื่อนำเข้ามาแล้วต้องส่งมอบให้แก่

13 ราย โดยห้ามพักสินค้า ซึ่งผลิตผลการเกษตร โดยเฉพาะประเทศกัมพูชาจำเป็นต้องนำมาปรับปรุงคุณภาพก่อน

(4) คุณภาพของผลผลิต เกษตรกรยังขาดความรู้ ความชำนาญในการเพาะปลูก และเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ตลอดจนเส้นทางขนส่งไม่สะดวก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิตที่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

(5) การบริหารการดำเนินงานโครงการในประเทศเพื่อนบ้าน ไม่มีกลไกที่ชัดเจนในประเทศเพื่อนบ้านที่จะดูแลบริหารโครงการ การประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างส่วนกลางและชายแดนยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ

2.1.7 การดำเนินงาน Contract Farming และแผนลงทุนปี 2549-2550

สศช. ได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหอการค้าไทยจัดทำข้อเสนอการดำเนินงานและแผนลงทุนโครงการ Contract Farming ปี 2549-2550 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) แผนลงทุน Contract Farming ปี 2549-2550

- ผู้ประกอบการ จำนวน 114 ราย ประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนกับจังหวัด 109 ราย ผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนกับหอการค้าไทย 5 ราย ได้แก่ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ เมล็ดพันธุ์จำกัด บริษัทสยามน้ำมันละหุ่งจำกัด บริษัทฮุยฮัว ออดตัดทาวน์ จำกัด บริษัทเอทีทีโฮลดิ้ง จำกัด บริษัท และบริษัทโฆสนเทรตดิง จำกัด

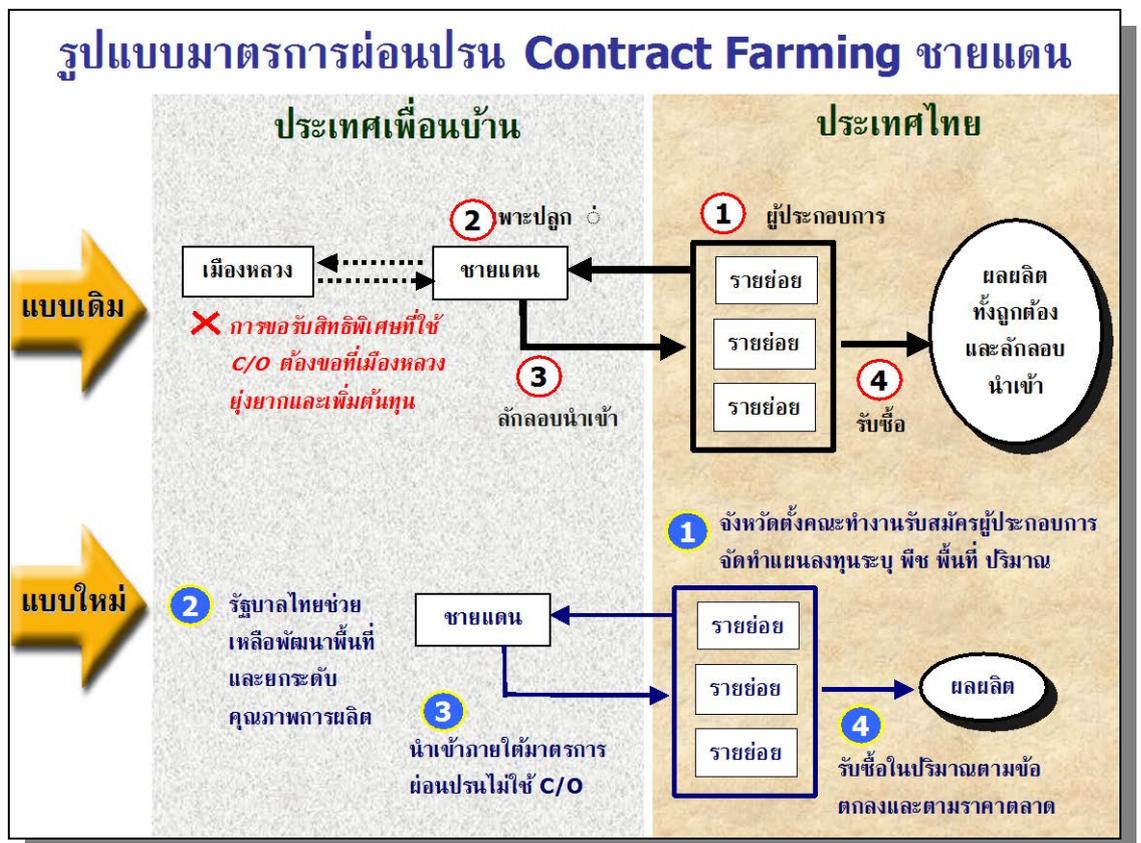
- จังหวัดเป้าหมาย 8 แห่ง ได้แก่ ตาก เลย จันทบุรี สระแก้ว นครพนม อุบลราชธานี เชียงราย และหนองคาย

- พื้นที่เพาะปลูก สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกบริเวณชายแดนและพื้นที่ตอนในประเทศเพื่อนบ้าน 1,751,452.25 ไร่ ประกอบด้วย

ประเทศ	พื้นที่โครงการ (ไร่)	จังหวัด/แขวง	จังหวัดเป้าหมาย
พม่า	189,546	เมียวะดี และท่าชีเหล็ก	ตากและเชียงราย
สปป.ลาว	558,406.25	บ่อแก้ว อุดมไชย ไชยะบูลี หลวงพระบาง บอลิคำไชย เวียงจันทน์และนครหลวงเวียง-จันทน์ คำม่วน สะหวันนะเขต สาละวัน เซกอง จำปาสัก	เลย นครพนม อุบลราชธานี เชียงราย หนองคาย
กัมพูชา	1,003,500	บันเตียเมียนเจย พระตะบอง โพธิ์น โกมปงม กัมปงจาม Kandal Kracheh Prey Veng	จันทบุรี สระแก้ว

- ปริมาณนำเข้าพืชเป้าหมายในปี 2549-2550 รวม 1,272,503 ตัน โดยมีพืชเป้าหมาย 9 ชนิด ที่ภาคเอกชนสนใจดำเนินการ Contract Farming ประกอบด้วย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 956,506 ตัน ถั่วเหลือง 135,630 ตัน ลูกเดือย 94,192 ตัน ยูคาลิปตัส 70,500 ตัน ถั่วเขียวผิวมัน 55,710 ตัน ถั่วลิสง 12,409 ตัน งา 9,765 ตัน ละหุ่ง 5,265 ตัน และข้าวโพดหวาน 3,026 ตัน โดยเห็นชอบให้గాเป็นพืชเพิ่มเติมรายการที่ 11 ที่ได้รับสิทธิภาษีศุลกากร (ปริมาณนำเข้าในปี 2549-2550 ไม่รวมปริมาณยูคาลิปตัสซึ่งกำหนดนำเข้าในปี 2551-2553)

- แผนการผลิต สิงหาคม 2549 – มิถุนายน 2550 โดยนำเข้าผลผลิตโดยได้รับสิทธิพิเศษภายใต้มาตรการผ่อนปรน ดังแสดงในภาพรูปแบบมาตรการผ่อนปรนของโครงการ Contract Farming

ภาพประกอบที่ 2.1 รูปแบบมาตรการผ่อนปรนของโครงการ Contract Farming

2.1.8 รูปแบบ การแบ่งงาน และการดำเนินงาน Contract Farming

รูปแบบ เป็นการบูรณาการ Contract Farming เกษตรกรประเทศเพื่อนบ้าน กับ ผู้ประกอบการไทยทั้งจากส่วนกลางและบริเวณชายแดน โดยส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาจากส่วนที่ ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันให้เป็นระบบ

การแบ่งงาน เป็นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตามบทบาทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชั้น วางแผน (สศช./กษ./พณ./หอการค้า/จังหวัด) ชั้นเจรจา (กระทรวงการต่างประเทศ) และชั้นปฏิบัติ (จังหวัด)

แนวทางดำเนินการ จะเป็นการขยายผลจากการดำเนินงานในปี 2548 โดยวางระบบให้เป็น ขั้นตอน และกำหนดกลไกประสานงานอย่างเป็นทางการ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

(1) การกำหนดมาตรการผ่อนปรนเพื่อนำเข้าผลผลิตของโครงการ Contract Farming ภายใต้กรอบ ACMECS โดยกระทรวงการคลังออกประกาศกระทรวงการคลัง ให้สามารถนำเข้า สินค้าภายใต้มาตรการผ่อนปรน สำหรับพื้นที่เป้าหมายในโครงการ ควบคู่กับการสร้างระบบบริหารจัดการ ในพื้นที่ โดยให้จังหวัดเป้าหมายจัดตั้งคณะทำงานกำกับดูแลการดำเนินการ จัดทะเบียนผู้ร่วม โครงการ จัดทำแผนลงทุน และจัดทำแบบฟอร์มเฉพาะเพื่อนำเข้าสินค้าตามมาตรการผ่อนปรน ทั้งนี้ ก่อนดำเนินการตามแผนการผลิต กระทรวงการต่างประเทศจะนำแผนการลงทุนเข้าไปเจรจากับ ประเทศเพื่อนบ้านให้ยอมรับร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ประกอบการด้วย

(2) การบริหารจัดการการนำเข้าผลผลิตจากโครงการให้มีประสิทธิภาพ โดยกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ ดูแลบริหารจัดการทั้งการอนุมัติปริมาณนำเข้าตามแผน ลงทุนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อตลาดภายในประเทศ และการผ่อนคลายนโยบาย และแก้ไขปัญหาการ นำเข้า โดยเฉพาะกรณีพืชควบคุม เช่น ถั่วเหลือง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

(3) กำหนดให้มีการจัดทำแผนสนับสนุน 3 ด้าน เพื่อส่งเสริมโครงการ Contract Farming อย่างครบวงจร ได้แก่ ด้านการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ด้านการพัฒนาเส้นทาง ขนส่งผลผลิต และด้านการเงิน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) กระทรวงคมนาคม (กรมทางหลวง) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย เป็น เจ้าภาพประสานงานกับจังหวัดเพื่อจัดทำโครงการ งบประมาณ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง นำเสนอ คณะรัฐมนตรีต่อไป

(4) การจัดทำ MOU on Contract Farming ระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชา ลาว และ พม่า โดยกระทรวงการต่างประเทศยกร่าง MOU และเจรจาให้ประเทศเพื่อนบ้านลงนามร่วมกับไทย เพื่อให้เกิดการสนับสนุนในระดับนโยบาย การประสานงาน และการกำกับดูแลการดำเนินงาน โครงการ Contract Farming ระหว่างไทยและเพื่อนบ้านอย่างเป็นทางการ

กลไกการดำเนินงาน มี 2 ส่วน ได้แก่

- กลไกภายในประเทศ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นที่ มีคณะทำงานระดับจังหวัดที่มี ผู้ว่าราชการเป็นประธานทำหน้าที่วางแผนปฏิบัติในระดับพื้นที่ ระดับคณะทำงานยุทธศาสตร์

ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและ Contract Farming ที่มี ลศช. เป็นประธาน และมี กรรมการ ประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน กระทรวงการต่างประเทศ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ร่อง และ มี ลศช. เป็นฝ่าย เลขาธิการฯ ทำหน้าที่พิจารณาแผนลงทุนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการ และ ระดับชาติ มีคณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) ที่มีรองนายกรัฐมนตรี (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) เป็นประธาน พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน/โครงการก่อนเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติต่อไป

- กลไกระหว่างประเทศ 2 ระดับ โดยกระทรวงการต่างประเทศอยู่ระหว่างเจรจากับ กัมพูชา ลาว และพม่า เพื่อจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างประเทศ (Joint Committee) ในลักษณะ ทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ คณะทำงานระดับพื้นที่ ประสานการดำเนินงาน ในระดับปฏิบัติการกับคณะทำงานระดับจังหวัดของไทย และคณะทำงานระดับชาติ ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้าน กำกับดูแล และประสานงานกับคณะทำงาน ยุทธศาสตร์ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและ Contract Farming ของไทย

2.1.9 ผลที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการ Contract Farming ในปี 2549-2550

ผลที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการ Contract Farming ในปี 2549-2550 ตาม เป้าหมาย ของแผนฯ ในปี 2549-2550 พบว่าจะช่วยให้เกิดการจ้างงาน และการพัฒนาในพื้นที่ ประเทศเพื่อนบ้านถึง 1,751,452.25 ไร่ โดยไทยจะสามารถนำเข้าพืชเป้าหมาย 9 ชนิด ได้ถึง 1,272,503 ตัน ซึ่งจะช่วยลดการนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม ACMECS โดยปริมาณดังกล่าวจะไม่ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในประเทศ เนื่องจากมีปริมาณไม่มากและเป็นการขยายผลจากสิ่งที่มีปัจจุบัน มีการลักลอบดำเนินการหรือมีการลงทุนดำเนินการอยู่บ้างแล้ว โดยช่วยแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้า สินค้าเกษตรได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการดำเนินงาน Contract Farming ภายใต้กรอบ ACMECS จะทำให้รัฐบาลสามารถวางแผนการผลิตพืชเป้าหมายภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

(1) ประเทศไทย

- เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบเกษตรของไทย โดยช่วยลดต้นทุนจากการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศที่สาม

- สนองตอบการปรับโครงสร้างทางการเกษตรของประเทศ เนื่องจากพืชเป้าหมาย 10 ชนิด เป็น กลุ่มสินค้าที่ต้องปรับตัวให้อยู่รอดหรือปรับเปลี่ยนการผลิตที่มีความเหมาะสมใน การย้ายฐานผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านซึ่งได้เปรียบในเรื่องของแรงงานราคาถูกและพื้นที่ เพาะปลูกจำนวนมาก

- จัดระบบเศรษฐกิจและลดปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดน ลดปัญหาการ เคลื่อนย้ายแรงงาน และสามารถสร้างความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจของประชาชนตามแนว ชายแดนได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถวางแผนในการบริหารผลผลิตด้านการเกษตร ภายในประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม

(2) ประเทศเพื่อนบ้าน

- ยกระดับคุณภาพการผลิตประเทศเพื่อนบ้าน โดยไทยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการถ่ายโอนเทคโนโลยีการเพาะปลูก เพื่อให้ได้ผลิตผลมีคุณภาพได้มาตรฐาน
- สร้างงานให้ประชาชนตามแนวชายแดน และเพิ่มโอกาสการลงทุนธุรกิจต่อเนื่องด้านเกษตร ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวและสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะแก้ไขปัญหาความยากจนในที่สุด
- พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานจำเป็น นำมาสู่การยกระดับสภาพแวดล้อมชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนตามแนวชายแดนในที่สุด

2.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรพันธสัญญาใน สปป.ลาว

2.2.1 โครงการพัฒนาเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ของสินค้าเกษตรใน สปป.ลาว

2.2.1.1 รูปแบบ

(1) การผลิตเชิงพาณิชย์

กระบวนการผลิตด้านการเกษตรในเชิงพาณิชย์ของ สปป.ลาว พบว่า มีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

1) การให้สัมปทาน (Concessions) สปป.ลาว ได้ให้สัมปทานแก่ผู้ลงทุน การเพาะปลูกพืชหลายชนิด ได้แก่ ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง Jatropha และ การจัดการพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยมีระบบ contract farming ต่างๆ กัน ได้แก่

- รูปแบบ Nucleus Estate พร้อมด้วยการให้บริการผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงพื้นที่
- รูปแบบการเช่าที่ดินจากเกษตรกร และจ้างแรงงานเกษตรกร เช่น การเพาะปลูกยางพารา
- รูปแบบการร่วมทุนระหว่างผู้ถือครองที่ดินรายย่อย กับนักลงทุน ขอบจิ้น เช่น ยางพารา

2) การร่วมทุน (Joint venture)

- โดยทั่วไปจะมีการร่วมทุนระหว่างบุคคล คือชาวลาว และชาวจีน โดยมีทั้งจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน

- นักลงทุนจีนจะประกันด้านตลาด แต่ไม่ประกันราคา

3) กลุ่มการตลาด (Marketing group)

- ในบางหมู่บ้านจะมีกลุ่มบริหารจัดการตลาด

4) การร่วมมือของรัฐในระดับแขวง (Provincial Association)

นักลงทุนในประเทศลาวจะก่อตั้งบริษัทร่วมดำเนินการ โดยจะจดทะเบียนกับหน่วยงานที่มีอำนาจของรัฐ และจะบริหารจัดการ การเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) และมีบทบาทโดยผู้เดียวในการตลาดสินค้าพืชในจังหวัดนั้น ตัวอย่างเช่น Jatropha โดยส่วน

ใหญ่ผู้ทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจะเป็นคนไทยและเวียดนาม แต่จะขึ้นอยู่กับคนกลางที่เป็นคนลาว นักลงทุนไทยส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนด้านเครดิต ในรูปของอุปกรณ์การเกษตรโดยไม่มีการเขียนสัญญา หรือการประกันราคาตายตัว

(2) รูปแบบการเกษตรเชิงพาณิชย์โดยรวม

ส่วนใหญ่รูปแบบการเกษตรเชิงพาณิชย์ใน สปป.ลาว ปัจจุบัน พบว่า ภาคเกษตรกรโดยเกษตรกรเองแล้วยังไม่พัฒนา โดยมีพื้นฐานจากเกษตรกรยังมีการศึกษาในระดับต่ำ ขณะเดียวกัน ยังไม่เข้าใจในวิธีการผลิตเพื่อค้า หากต้องมีสัญญากำกับอาจทำให้เสียเปรียบ และไม่เข้าไปตามวัตถุประสงค์ของการทำ Contract Farming องค์กรเกษตรกรที่มีอยู่ยังไม่สามารถสร้างอำนาจต่อรอง ดังนั้น จะพบว่าในกระบวนการสร้างระบบ Contract Farming จำเป็นต้องมีคนกลางเข้ามาทำหน้าที่ส่งผ่าน และเป็นตัวแทนให้กับภาคเกษตรกร โดยตัวแทนดังกล่าวจะต้องมีบทบาทในการประสานและอยู่ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อเกษตรกร

ระบบคนกลาง คนกลางจะทำหน้าที่ติดต่อประสานงานระหว่างเกษตรกร (Producer) และคู่สัญญา (Contractor) ในบางกรณีจะมีฐานะผูกพันเป็นคู่สัญญากับผู้ลงทุน (Contractor)

รูปแบบของสัญญา ส่วนใหญ่จะไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะใช้ทำสัญญาด้วยวาจา โดยคู่สัญญาจะเป็นผู้ได้เปรียบ

การประกัน พบว่าเป็นการประกันตลาด แต่ไม่ได้ประกันราคาไว้ล่วงหน้า โดยเกษตรกรยังไม่ได้รับหลักประกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาแบบ Contract Farming ไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากรัฐจะต้องเข้ามากำหนดราคาขั้นต่ำให้สอดคล้องกับราคาที่เกษตรกรคาดหวังในอนาคตอย่างไรก็ตาม หากยึดหลักเกณฑ์ของความหมายเกษตรแบบมีสัญญา (Contract Farming) ที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การดำเนินการเกษตรที่เป็นอยู่ ยังไม่ได้เป็นระบบ Contract Farming โดยคู่สัญญาทั้งสองสามารถพัฒนาด้วยตนเองที่ชัดเจน รูปแบบที่เกิดขึ้นในภาคเกษตร เป็นเพียงการพัฒนาและริเริ่มการเกษตรในเชิงพาณิชย์เบื้องต้น ซึ่งต้องการการพัฒนาไปสู่การเกษตรแบบมีสัญญาที่สมบูรณ์ในอนาคตต่อไป โดยที่รัฐจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงในเรื่องราคา เพื่อให้ครอบคลุมบทบาทของระบบ Contract Farming

(3) สภาพปัญหาในการพัฒนา Contract Farming

3.1) สภาพปัญหาจากเกษตรกร และแนวทางแก้ไข

ประเด็นปัญหาที่สำคัญมีดังนี้

- บริษัทที่เข้ามาในระบบไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีการรับซื้อผลผลิตกลับ ไม่รับซื้อผลผลิตทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของประเทศจีน แม้จะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
- บริษัทรับซื้อไม่มีการตรวจสอบอย่างละเอียด
- มีการตั้งเกณฑ์มาตรฐานของผลผลิตสูงมาก
- การอบรมไม่เพียงพอ
- เกษตรกรบางรายถูกบังคับให้เก็บเกี่ยวผลผลิตตามข้อตกลงระหว่าง

ประเทศ

แนวทางแก้ไข

- ตรวจสอบประสบการณ์ในการดำเนินการ Contract Farming ของบริษัทที่สนใจ
- การขยายสาขา Contract Farming ควรต้องสนับสนุนเกษตรกรด้านการเป็นผู้นำและการฝึกอบรมให้บ่อย
- การดำเนินการ Contract Farming เป็นรูปแบบของการอาสาจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองของการผลิต

3.2) สภาพปัญหาจากบริษัทและแนวทางแก้ไข

ประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

- ไม่สามารถเชื่อถือเกษตรกร มักมีการขายผลผลิตให้ผู้ซื้ออื่นในราคาที่สูง
- คุณภาพผลผลิตต่ำ ขาดทักษะในการทำการเกษตร
- เกษตรกรปลูกพืชตามปฏิทิน (ฤดูกาลของตัวเอง)
- คุณภาพถนนเชื่อมโยงในหมู่บ้านไม่ดี
- มีต้นทุนสูงในการขนส่งสินค้าข้ามแดน
- ผู้ค้าลาวไม่สามารถขนส่งสินค้าไปจีนและเวียดนาม แต่ผู้ค้าของทั้งสองประเทศสามารถขนส่งเข้ามาในประเทศลาว
- ต้องการให้มีการประกาศเป็น International Crossing ในการข้ามชายแดน

แนวทางแก้ไข

- ตั้งกลุ่มการตลาดชุมชนให้สามารถบังคับใช้สัญญาได้เองโดยกฎหมาย
- อบรมอย่างสม่ำเสมอโดยให้ชุมชนเลือกผู้นำเพื่อรับการอบรมอย่างเข้มข้น และเพื่อเป็นวิทยากรถ่ายทอดต่อ
- สร้างความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
- การขนส่งจากแปลงเกษตรไปสู่ตลาดควรสนับสนุนใช้การขนส่งท้องถิ่น
- ควรมีการมอบหมายอำนาจจากรัฐบาลกลาง หน้าที่ และความรับผิดชอบ โดยกระทรวงการต่างประเทศ ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานด้านเกษตร ในพื้นที่การดำเนินการ Contract Farming
- เพิ่มวันเปิดตลาดชายแดนให้มากขึ้น

2.2.2 ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้ในประเทศลาว

ในการเริ่มโครงการฯ ควรคำนึงถึงรูปแบบ และเงื่อนไขที่สำคัญของเกษตรกรแบบมีสัญญา ที่ให้เกิดผลประโยชน์ที่ตอบสนองต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร และคู่สัญญา (Contractor)

อุตสาหกรรมแปรรูป พร้อมกับสภาพแวดล้อมของระบบการปกครองและเศรษฐกิจของพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างจริงจัง โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

เงื่อนไข (Criteria) ที่ใช้

1. เป็นระบบที่ประหยัด (Efficiency) มีการสื่อสาร (Communication) ที่รวดเร็ว และถูกต้อง
2. คู่สัญญา (Contractor) สามารถรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรได้โดยตรง (Two-way)
3. คู่สัญญาและเกษตรกรได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ไม่มีคนกลาง (โดยคนกลางจะเป็นผู้ร่วมทุน) ในการเริ่มต้นโครงการในกรณีของ สปป.ลาว ควรให้ความสำคัญรูปแบบการเกษตรแบบมีสัญญาระหว่างสองฝ่าย (Bi-partite Model) โดยให้มีการร่วมทุนของนักลงทุนไทย กับนักลงทุนลาว (ที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่) หรืออาจเป็นภาครัฐโดยรัฐบาลท้องถิ่นเข้ามาร่วมลงทุน จะทำให้สามารถตัดคนกลางออกจากระบบภาครัฐทั้งของประเทศไทยและสปป.ลาว จะต้องเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวก สนับสนุนและสร้างบรรยากาศ ให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจที่เอื้อประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย (เกษตรกรและอุตสาหกรรมแปรรูป/ผู้รับซื้อ) โดยมีวัตถุประสงค์ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และเกิดการยอมรับของทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งหามาตรการในการประกันราคา รับซื้อของผลผลิต (ในกรณีที่คู่สัญญาไม่มีการประกันราคา รับซื้อ) โดยอาจใช้มาตรการด้านโควตา (Quota) เพื่อรักษาระดับอุปสงค์ – อุปทาน เป็นต้น ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผลที่ได้ ทั้งด้านราคา และปริมาณรับซื้อ เป็นไปตามความคาดหวังของทั้งสองฝ่าย (Win-Win) และสามารถยกระดับรายได้ให้หลุดพ้นจากการเกษตรเพื่ออยู่รอด

2.2.3 ข้อจำกัดและโอกาสของพืชเป้าหมายในการทำระบบ Contract Farming

(1) ถั่วเหลือง

โดยทั่วไป พันธุ์ที่มีอยู่ให้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพต่ำ เสื่อมคุณภาพเร็ว เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้เครื่องนวดให้เหมาะสมเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ การกระจายเมล็ดพันธุ์ดียังไม่ทั่วถึง มีศัตรูพืชรบกวนมาก เช่น โรค แมลง และวัชพืช ทำให้ผลผลิตลดลงร้อยละ 30-80 การเพาะปลูกยังขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การเลือกใช้พันธุ์ และการใช้ปุ๋ยตามชนิดของดิน แต่แต่ละแหล่งปลูกยังไม่เหมาะสม ทำให้โอกาสที่เกษตรกรจะเพิ่มผลผลิตต่อไร่ในแต่ละแหล่งปลูกสามารถทำได้ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมเฉพาะแห่ง และต้นทุนการผลิตต่อหน่วยสูง

(2) ถั่วลิสง

คุณภาพของผลผลิตถั่วลิสงไทยค่อนข้างต่ำ มีการปนเปื้อนสารอะฟลาทอกซิน การซื้อขายยังเป็นระบบเกรตคละ จึงขาดแรงจูงใจในการผลิตให้มีคุณภาพดี ซึ่งถั่วลิสงที่ผลิตในประเทศมีขนาดเมล็ดปานกลาง การกระจายพันธุ์ดียังไม่ทั่วถึง ควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องการควบคุมการปนเปื้อนของสารอะฟลาทอกซิน และมีระบบมาตรฐานรับรองผลผลิต เพื่อให้ได้ถั่วลิสงที่มีคุณภาพดี และปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งพื้นที่ปลูกและปริมาณการผลิตยังไม่แน่นอน มีต้นทุนการผลิตสูง

(3) ละเอียด

ละเอียดปลูกได้ดีในเกือบทุกภาคของประเทศไทย แหล่งปลูกละเอียดที่สำคัญอยู่ในเขตภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง แหล่งปลูกที่เหมาะสมควรมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- **สภาพพื้นที่** เป็นที่ราบ ที่ราบเชิงเขา ที่ดอน ที่มีการระบายน้ำดี ละเอียดเป็นพืชที่ไม่ทนต่อสภาพน้ำขัง ลักษณะเด่น สามารถปลูกได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ยกเว้นดินเค็ม จะเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วน หรือร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร ระบายน้ำดี และมีความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 5.0- 6

- **สภาพภูมิอากาศ** ละเอียดเป็นพืชไม่ชอบร่มเงา อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 25 - 35 องศาเซลเซียส ถ้าต่ำกว่า 18 องศาเซลเซียส อัตราการเจริญเติบโตจะลดลง และถ้าสูงกว่า 40 องศาเซลเซียส ทำให้เปอร์เซ็นต์การผสมติดลดลงและดอกร่วง อุณหภูมิของดินที่เหมาะสมต่อการงอกและการเจริญเติบโตของต้นอ่อนอยู่ระหว่าง 15 - 18 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิเกินไปละเอียดจะงอกช้า

- **ความต้องการน้ำ** ละเอียดเป็นพืชทนแล้ง จะเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดี ถ้าได้รับน้ำตลอดฤดูปลูกประมาณ 450 - 800 มิลลิเมตร ขึ้นอยู่กับพันธุ์พืชอายุสั้นหรืออายุยาว ระยะที่ต้องการน้ำส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะแรกของการเจริญเติบโต และระยะออกดอก แต่ถ้าช่วงออกดอกฝนตกต่อเนื่องกันเกิน 5 วันและความชื้นสูง จะทำให้ช่อดอกผสมไม่ติด และเกิดโรคช่อดอกเน่า

(4) ข้าวโพดหวาน

ข้าวโพดฝักสดเป็นพืชที่ต้องเก็บเกี่ยวในเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ฝักสดที่มีคุณภาพ ปัจจุบัน ข้าวโพดขาดพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิต มีคุณภาพสูง และต้านทานโรคราน้ำค้าง คุณภาพเป็นตัวกำหนดราคา พันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูกในปัจจุบันให้ผลผลิตต่ำและมีคุณภาพต่ำ ไม่ตรงตามความต้องการของตลาด เช่น ขนาดฝักไม่ได้มาตรฐาน ไม่ต้านทานโรคราน้ำค้าง โดยเฉพาะข้าวโพดหวาน ข้าวโพดเทียน และข้าวโพดข้าวเหนียว นอกจากนี้ ยังขาดเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อชะลอการสูญเสียคุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากต้องใช้ปุ๋ยเคมี และแรงงานจำนวนมาก ต้องปลอดภัยปนเปื้อนสารเคมี

(5) มันฝรั่ง

หัวพันธุ์มันฝรั่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง การผลิตหัวพันธุ์ในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร จึงต้องนำเข้าทุกปี พื้นที่ปลูกที่มีศักยภาพในช่วงฤดูฝนมีจำกัด การเพาะปลูกยังขาดพันธุ์ที่เหมาะสมในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น มันฝรั่งทอดแท่ง (French fries) ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูปมันฝรั่งทอดกรอบ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน ทำให้ต้องมีการนำเข้าหัวมันฝรั่งสดเพื่อการแปรรูป โรคที่พบมากในมันฝรั่ง ได้แก่ ปัญหาโรคใบไหม้ โรคเหี่ยวเหี่ยว และไส้เดือนฝอยระยะบาดมาก ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และเพิ่มต้นทุนด้านสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

(6) มะม่วงหิมพานต์

มะม่วงหิมพานต์นั้น เมล็ดใช้เป็นอาหารได้ โดยหลังจากเก็บแล้วนำไปตากแดดประมาณ 2 - 3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน ร้อยละ 12) เพื่อให้เก็บไว้ได้นาน โดยไม่เน่าเสีย

จึงเก็บใส่กระสอบเพื่อรอจำหน่ายได้ส่วนประกอบอื่นๆ ของมะม่วงหิมพานต์ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น

- ราก สรรพคุณแก้โรคท้องร่วงและเป็นยาฝาดสมาน
- ใบ สรรพคุณเป็นยาสมานลำไส้บรรเทาอาการท้องร่วง ใบแก่ใช้บดใส่ แผลไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก และใบสดนำมาเผาไฟ สูดดมควันเพื่อรักษาอาการ ไอ เจ็บคอ
- เมล็ด สรรพคุณแก้กลากเกลื้อน โรคผิวหนัง ทำให้เนื้อชา เมล็ดนำมาปรุงอาหารได้รสฝาด มีสรรพคุณสมานลำไส้บรรเทาอาการท้องร่วง
- ยาง ช่วยกัดทำลายเนื้อที่เป็นตุ่ม ไต ตาปลา โรคเท้าแตก และแก้เลือดออกตาม

ไรฟัน

(7) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

พื้นที่ปลูกมีแนวโน้มลดลง แต่อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความต้องการใช้เพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพการผลิตต่ำเนื่องจากฝนทิ้งช่วง ดินเสื่อม และการปนเปื้อนสารพิษอะฟลาทอกซินช่วงต้นฤดู มีการระบาดของโรคและแมลงในช่วงปลายฝน ผลผลิตส่วนใหญ่จะมีมากในช่วงเดือนสิงหาคม – ตุลาคม เมล็ดพันธุ์ดีของภาคเอกชนมีราคาแพง

(8) ยูคาลิปตัส

ไม้ยูคาลิปตัสเป็นไม้โตเร็วชนิดหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมการปลูกเพื่อให้มีไม้ใช้สอยในครัวเรือน และอุตสาหกรรมที่จะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีคุณสมบัติเหมาะสม คือ ปลูกง่าย ทนต่อสภาพแห้งแล้ง สามารถขึ้นได้ในพื้นดินเสื่อมโทรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีรูปทรงลำต้นตรง พอสสมควร สามารถเจริญเติบโตและตัดฟันเพื่อใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่อายุ 3 -5 ปี และยังสามารถแตกหน่อได้ดีโดยไม่ต้องปลูกใหม่

(9) ลูกเดือย

เดือย เป็นพืชไร่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งของจังหวัดเลย มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นประมาณร้อยละ 95 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ พื้นที่ปลูกเดือยส่วนใหญ่จะอยู่บนเนินเขาและที่ลาดเชิงเขา ซึ่งมีความลาดเอียงตั้งแต่ 3 - 45 องศาผลผลิตของประเทศที่ได้ประมาณร้อยละ 85 - 90 จะส่งไปขายยังต่างประเทศ โดยตลาดที่สำคัญคือ ญี่ปุ่นและไต้หวัน ผลผลิตที่เหลือจะบริโภคภายในประเทศ ในแต่ละปี เดือยสามารถทำรายได้เข้าจังหวัดเลยประมาณ 120 - 250 ล้านบาท สำหรับประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการค้าของไทย คือ จีนและเวียดนาม เพื่อที่จะรักษาตลาดเดือยในต่างประเทศ เราจำเป็นต้องผลิตเดือยที่มีคุณภาพดี ตรงตามที่ต้องการ และสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้

(10) ถั่วเขียว

ผลผลิตถั่วเขียวที่ได้ในไทยต่อไร่น้อย เนื่องจากขาดการใช้พันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพในแต่ละแหล่งที่ปลูก มีการระบาดของโรคแมลงมาก การสุกแก่ของฝักไม่พร้อมกัน ทำให้คุณภาพเมล็ดต่ำ ดัชนีทำลายคุณภาพเมล็ด ถั่วเขียวผิวดำมีสีดำไม่สนิทและมีเชื้อราติดเมล็ด เมล็ดพันธุ์มีราคาแพง ยังไม่มีพันธุ์ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากต้องใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยว ราคาผลผลิตไม่แน่นอนเกษตรกรขาดอำนาจต่อรอง เนื่องจากไม่มีมาตรฐานการคัดเกรดคุณภาพ เพื่อกำหนดราคาขาย

2.2.4 ปริมาณความต้องการและการนำเข้า

- ข้าวโพดมีปริมาณการบริโภคในประเทศไทยสูงถึง 3.7 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 88.3 ของกำลังการผลิตในประเทศ โดยมีปริมาณการส่งออกถึง 0.43 ล้านตัน ทำให้ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศประมาณ 0.1 ล้านตัน
- ถั่วเหลืองที่บริโภคในประเทศทั้งหมดเป็นการนำเข้า โดยมียอดการนำเข้าถึง 1.6 ล้านตัน โดยมียอดการบริโภคถึง 1.8 ล้านตัน และเป็นการผลิตในประเทศเพียง 0.22 ล้านตันคิดเป็นร้อยละ 12.1 ของการบริโภค
- มันฝรั่งมียอดการบริโภคภายในประเทศ 180,000 ตัน มีการผลิตภายในประเทศ 114,000 ตัน มาจากการนำเข้า 68,000 ตัน
- ถั่วลิสงมียอดการใช้ในประเทศ 119,000 ตัน มีการผลิตภายในประเทศ 55,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 46.2
- ลูกเดือย มีการนำเข้า 25,928 ตัน มีการใช้ในประเทศทั้งสิ้น 18,495 ตัน
- พืชเป้าหมายที่เหลือ มีการนำเข้าในปริมาณเล็กน้อย ขณะที่แนวโน้มการบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศยังมีสูง เช่น ละหุ่ง ข้าวโพดหวาน และยูคาลิปตัส

2.2.5 ลำดับความสำคัญของพืชในระบบ Contract Farming

ในการพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพืช โดยการสนับสนุนและให้การส่งเสริมการทำสัญญา Contract Farming กับ สปป.ลาว โดยการพิจารณาจากปัจจัยสำคัญ ดังนี้

- (1) ความต้องการนำเข้าไทย โดยพิจารณาจากมูลค่า และความต้องการ
- (2) เทคโนโลยีการผลิต ความยาก – ง่ายต่อการปฏิบัติ ต้นทุน
- (3) โอกาสทางการตลาด
- (4) มูลค่าโครงการ
- (5) ผลกระทบต่อพืชไทย

โดยเมื่อพิจารณาจากปัจจัยข้างต้นดังกล่าว ที่ปรึกษาได้นำมาประเมินลำดับความสำคัญของ

พืชเป้าหมาย ในการส่งเสริม มีความเป็นไปได้ในการให้การสนับสนุน ดังนี้ พืชที่ไทยควรให้การสนับสนุนลำดับแรกได้แก่ ถั่วเหลือง รองลงไปได้แก่ ถั่วลิสง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลำดับที่ 3 ได้แก่ยูคาลิปตัส มันฝรั่ง ลำดับที่ 4 ได้แก่ มันสำปะหลัง และถั่วเขียว ลำดับที่ 5 ได้แก่ อ้อย ส่วนลำดับท้ายได้แก่ ละหุ่ง ข้าวโพดหวาน มะม่วงหิมพานต์ และลูกเดือย

2.2.6 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ Contract Farming ในสปป.ลาว

- ให้ความสำคัญในด้านการตลาดเป็นปัจจัยนำ
- สร้างมาตรฐานสินค้าให้ตรงกับตลาดบน (High end) และตรงกับความต้องการ
- พัฒนาระบบกลไกราคาสินค้าเกษตรให้เกิดเสถียรภาพ
- พัฒนา/อบรมเกษตรกร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- พัฒนาระบบ Logistic และกฎระเบียบการขนส่งสินค้าข้ามแดนเพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวกในการค้าและการลงทุนชายแดน

- ประชาสัมพันธ์ให้นักธุรกิจไทยที่สนใจ การให้สิทธิพิเศษในการลงทุน ให้การช่วยเหลือด้านเทคนิคและการเข้าถึงตลาด
- ให้อำนาจท้องถิ่นในการตัดสินใจ

1.1) ขั้นตอนและนโยบาย

ขั้นตอนริเริ่มจัดตั้ง คู่สัญญา ขั้นตอนการริเริ่มระบบ Contract Farming ระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว จะต้องให้ความสำคัญของหลักการ วิธีการที่สำคัญของระบบ Contract Farming เพื่อให้การเจรจาในเบื้องต้นสามารถสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนได้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่เงื่อนไขของความสำเร็จ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ของ Contract Farming เช่น การประกันความเสี่ยง การให้ความช่วยเหลือผู้อ่อนแอกว่า
2. ระบบผลประโยชน์
3. ระบบความเท่าเทียม
4. ระบบการแข่งขัน

1.2) หน่วยงานที่รับผิดชอบและนโยบาย

หน่วยงานที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาเกษตรแบบสัญญา พร้อมนโยบายที่สำคัญ ประกอบด้วย

(1) กระทรวงการต่างประเทศ

โดยสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ นครหลวงเวียงจันทน์ มีหน้าที่ประสานงานระหว่างฝ่ายไทยและสปป.ลาว ในการติดต่อและการประชุมร่วมกันที่เป็นทางการ และคุ้มครองบุคลากรฝ่ายไทยภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

(2) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยและกรมแผนการสังรวมของสปป.ลาว

มีหน้าที่กำหนดนโยบายร่วมกันในการยับยั้งหรือขยายขอบเขตความร่วมมือและติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และระบบการผลิตแบบมีสัญญาให้แก่เจ้าหน้าที่การเกษตรและเกษตรกรชั้นนำของลาว

(4) กระทบวงกลีกรรมและป่าไม้

โดยกรมปลูกฝังของลาวมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ของไทยในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในสปป.ลาว อาทิ จัดหายานพาหนะ และเจ้าหน้าที่ในการสำรวจพื้นที่รับการฝึกอบรมและซื้อเชิณักลงทุนลาวมาเป็นผู้ประกอบการในการผลิตมันสำปะหลังแบบมีสัญญา แต่ถ้ามไม่มีนักลงทุนลาวประสงค์จะลงทุน ฝ่ายไทยโดยพาณิชย์จังหวัดชายแดนที่ใกล้เคียงกับแหล่งที่มีการผลิตมันสำปะหลังซื้อเชิณักลงทุนท้องถิ่นเข้าไปลงทุน

(5) กระทบวงอุตสาหกรรมและการค้า

มีหน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านการลงทุน และการให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน โดยจะทำการประชาสัมพันธ์ดึงดูดให้นักลงทุนสนใจเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมแปรรูป และวางกฎเกณฑ์เพื่อให้การลงทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีการพัฒนาตลาดเพื่อการแข่งขัน

(6) องค์การระดับพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ของไทย แขวงเมืองและหมู่บ้านในสปป.ลาว

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรพันธะสัญญาของเลยและแขวงไชยะบุรี

2.3.1 แผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย – ไชยะบุรี ปี 2548/49

1. ผู้เข้าร่วมโครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 2 รายแรก ได้แก่

- 1) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ จำกัด (ซีพี)
- 2) บริษัทเมืองเลยธัญญาวัน จำกัด

ในการดำเนินโครงการ ทั้ง 2 บริษัท จะดำเนินโครงการโดยเชื่อมประสานกับโครงการพัฒนาชนบทสี่เมืองใต้ของแขวงไชยะบุรี สปป.ลาว(เป็นโครงการพัฒนาชนบทที่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากบริษัทโปเดทสา ประเทศฝรั่งเศส)

2. พืชเป้าหมาย พืชเป้าหมาย มี 2 ชนิด คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง

3. พื้นที่เพาะปลูก

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 200,000 ไร่ ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ ประมาณ 200,000 ตัน ปลูกในเขตพื้นที่สี่เมืองใต้ของแขวงไชยะบุรี สปป.ลาวได้แก่ เมืองปากลาย เมืองบ่อแตน เมืองแก่นท้าว และเมืองปักธงชัย

2) ถั่วเหลือง จำนวน 10,000 ไร่ ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ 3,000 ตัน ปลูกในเขตพื้นที่สองเมืองกลาง คือ เมืองเพียง

4. แผนการผลิต

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก เดือน กรกฎาคม- กันยายน 2548 เก็บเกี่ยวและนำเข้า เดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2548

2) ถั่วเหลือง เพาะปลูก เดือน ธันวาคม – มกราคม 2548 เก็บเกี่ยวและนำเข้าเดือน มีนาคม- เมษายน 2548

5. การขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1) ความช่วยเหลือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คือ การก่อสร้างถนนลาดยางจากชายแดนอำเภอท่าลี่ ไปยังแขวงไซยะบูลี ระยะทางประมาณ 230 กิโลเมตร เพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมและการขนส่งสินค้า

2) การมอบอำนาจเกี่ยวกับการลงนามใน พอร์ม AISP ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าแขวงที่จะต้องลงนามในใบอนุญาตนั้น ผู้ประกอบการขอเสนอเพื่อเจรจาต่อรองให้มีการมอบอำนาจให้ระดับเจ้าเมืองเป็นผู้ลงนามในพอร์ม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการเดินทาง ประกอบกับพื้นที่ในการเพาะปลูกหรือพื้นที่ทำการค้าจะอยู่ในระดับท้องถิ่นเป็นส่วนมาก

2.3.2 ผลการดำเนินงานตามแผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย ปี 2548/49

2.3.2.1 ผลผลิตที่มีการดำเนินงานตามแผนการลงทุน

1. **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ จำกัด ที่จะดำเนินการเป็นลักษณะการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และส่งเสริมด้านวิชาการเพาะปลูก ซึ่งแนวทางของบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) คือ เข้าไปตั้งโซโกลในฝั่ง สปป.ลาว และนำเข้ามาเมล็ดข้าวโพดเองซึ่งในแนวทางนี้ทางซีพี ต้องส่งเสริมด้านวิชาการทั้งด้านการปลูก การเก็บเกี่ยวทุกอย่างเพื่อให้ได้ของที่มีคุณภาพตามที่ต้องการอีกแนวทางหนึ่งคือ ร่วมกับผู้ประกอบการค้าชายแดนในการเชื่อมโยงโครงการฯ กับเกษตรกรของสปป.ลาว

สำหรับในปี 2548/49 ทางบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ จำกัด ยังไม่มีการนำเข้าเอง ดังนั้น การเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามโครงการนี้ สำหรับปี 2548/49 จึงเป็นการนำเข้าโดยผู้ประกอบการค้าชายแดน ทางด่านศุลกากรท่าลี่และด่านศุลกากรเชียงคาน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 ถึงเดือนเมษายน 2549 ปริมาณนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 45,507 ตัน มูลค่าการนำเข้า 141,736,117.60 บาท

2. **ถั่วเหลือง** บริษัทเมืองเลย ัญญวัน จำกัด ที่ได้เสนอแผนการลงทุน Contract Farming ซึ่งจากการติดตามความก้าวหน้ากับบริษัทเมืองเลยัญญวัน จำกัด ปรากฏว่าทางบริษัทยังไม่สามารถดำเนินการตามแผนการลงทุนได้ เนื่องจาก ยังไม่มีความชัดเจนจากทางการของ สปป.ลาวในการส่งเสริมให้เกษตรกรลาวเพาะปลูกถั่วเหลืองในพื้นที่เป้าหมาย

2.3.2. ปัญหาอุปสรรค

1. หน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่และภาคเอกชนยังขาดความเข้าใจในการดำเนินงาน Contract Farming ว่าการส่งเสริมการทำ Contract Farming จะมีผลกระทบกับเกษตรกรในจังหวัดหรือไม่

2. ผู้ประกอบการค้าชายแดนมีความกังวลว่า หากมีการทำ Contract

Farming เต็มรูปแบบเป็นการผูกขาดเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่หรือไม่ จะทำให้ผู้ประกอบการรายเล็ก ๆ ไม่สามารถนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านได้

3. ภาครัฐยังขาดความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อความมั่นใจกับนักลงทุนในระดับนโยบายทำให้โครงการ Contract Farming ยังไม่บังเกิดผลอย่างสมบูรณ์ในทางปฏิบัติ

4. ด้านคุณภาพผลผลิต เกษตรกรยังขาดความรู้ ความชำนาญในการเพาะปลูกและเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ตลอดจนเส้นทางการขนส่งไม่สะดวก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิตที่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับซื้อ

2.3.2.3 ข้อเสนอแนะ

1) ควรส่งเสริมให้ภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน เช่น หอการค้าจังหวัด เร่งทำ ความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการค้าชายแดนถึงผลประโยชน์ของการดำเนินโครงการ Contract Farming

2) ควรกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ Contract Farming ให้ชัดเจนเพื่อจะได้เกิดความร่วมมือจากภาคเอกชนในระดับจังหวัดมากยิ่งขึ้น

3) ควรเร่งรัดให้มีการจัดทำ MOU on Contract Farming ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาตรการผ่อนปรนต่างๆ ของนักลงทุน รวมทั้งการจัดหาที่ดินพื้นที่การลงทุนด้วย

4) ภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานด้านส่งเสริมการผลิต ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมีบทบาทในการเข้าไปศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมพื้นที่ลงทุนของประเทศเพื่อนบ้านในเชิงลึกมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลส่วนใหญ่รับจากภาคเอกชน

2.3.3 แผนการลงทุน Contract Farming ด้านจังหวัดเลย - ไชยะบุรี ประจำปี
2549/50

1) ผู้เข้าร่วมโครงการ มีภาคเอกชนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 23 ราย

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเลขโทรศัพท์
1	หจก.เลยวินัยไทย-ลาว	182 ม.6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9716,0-723-
2	ร้านธนาพรพาณิชย์	202 ม.7 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	30161
3	ร้านสุตมิสาพาณิชย์	31 ม.2 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	081-2613957
4	นางบัววรรณ กองทอง	161 ม. 4 ต.อาฮี อ.ท่าลี่	042-889091,081-7686255
5	ร้านสุทัศน์พาณิชย์	17 ม. 6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	087-8571960
6	นายถุ่น ไสค์ลิ่ง	160 ม.2 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9173 ,
7	ร้านพีระพงษ์พาณิชย์	169 ม.6 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	081-708-4630
8	นายอุดม กาญจนสิทธิ์	175 ม. 6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	
9	หจก. ชันบงเทรตติ้ง	148 ม.9 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	
10	หจก.เมืองเลย จันทรพาณิชย์	183 ม.6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	042-889120
11	บริษัทไทย-ลาวการเกษตร จก.	174/1 ม.6 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9286
12	หจก.ศรีเจริญสยาม	143 ม.7 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9286
13	นางสาวจินตนา พรหม	77 ม.2 ต. ท่าลี่ อ.ท่าลี่	0-4288-9373
14	นางสาวเกศรินทร์ กาญจนสิทธิ์	175 ม. 6 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9120
15	หจก.วายุ อาร์เค อิมพอร์ต เอ็กซ์	34/2 ม. 6 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	
16	ปอร์ต ร้านรุ่งฤทัยพาณิชย์	68 ม. 5 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4288-9505
17	ร้านตรีศิลป์	265/4 ม.1 ต./อ. เชียงคาน	089-622-4846
18	ร้านแคงฮั่วหลี	346 ม. 1 ต./อ เชียงคาน	
19	ร้านเอกชัยพาณิชย์	110 ม. 6 ต. ปากชม อ.ปากชม	
20	ร้านสองพี่น้องพาณิชย์	55 ม. 1 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	081-872-2674
21	ร้านสืบสกุลพาณิชย์ จ.เลย	3 ม.1 ต. หนองผือ อ.ท่าลี่	0-4282-1163
22	นายอำนาจ อุดมเจริญไมตรี		
23	บ.เจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธ์ จำกัด		

2. พืชเป้าหมาย พืชเป้าหมาย มี 4 ชนิด คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลูกเดือย

3. พื้นที่เพาะปลูก

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวน 255,100 ไร่ ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ ประมาณ 269,900 ตัน ปลูกในเขตพื้นที่แขวงไชยะบูลี และแขวงหลวงพระบาง

2) ลูกเดือย จำนวน 28,500 ไร่ ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ 93,100 ตัน ปลูกในเขตพื้นที่เมืองน่าน แขวงหลวงพระบาง และเมืองเฟื่อง แขวงเวียงจันทน์

4. แผนการผลิต

1) เพาะปลูก เดือน เมษายน – กรกฎาคม 2549 เก็บเกี่ยว เดือนสิงหาคม – ตุลาคม 2549

2) นำเข้า ปี 2549/50 ทางด่านศุลกากรท่าลี่ และด่านศุลกากรเชียงคาน

5. การขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

1) ขอความช่วยเหลือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คือ การก่อสร้างถนนลาดยางจากชายแดนอำเภอท่าลี่ ไปยังแขวงไชยะบูลี ระยะทางประมาณ 230 กิโลเมตร เพื่ออำนวยความสะดวกในการคมนาคมและขนส่งสินค้า

2) ด้านส่งเสริมการผลิต ควรมีหน่วยงานเข้าไปศึกษาศักยภาพและความเหมาะสมปัญหา อุปสรรค ในพื้นที่ลงทุนของประเทศเพื่อนบ้านเป็นรายสินค้าในเชิงลึกมากขึ้น

2.4 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว ด้านต่างๆ มีดังนี้

2.4.1 ภาวะการค้าชายแดนระหว่างไทย-สปป.ลาว

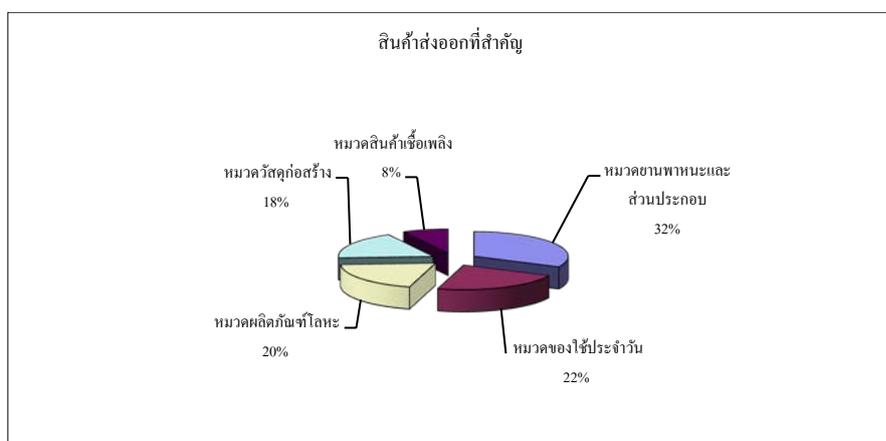
ตารางที่ 2.1 ภาวะการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านระหว่างไทย - สปป.ประจำเดือนมกราคม 2549

รายการ	มูลค่าการค้าชายแดน (ล้านบาท)			เปรียบเทียบ ม.ค.49/ ธ.ค.48		เปรียบเทียบ ม.ค.49/ม.ค. 48	
	ม.ค.49	ธ.ค.48	ม.ค.48	+เพิ่ม ,-ลด	คิดเป็นร้อยละ	+เพิ่ม,-ลด	คิดเป็นร้อยละ
มูลค่าการค้ารวม ทั้งสิ้น	153.45	206.30	196.13	-52.85	-25.61	-42.68	-21.76
มูลค่าการส่งออก	83.94	87.39	97.77	-3.45	-3.94	-13.83	-14.14
มูลค่าการนำเข้า	69.51	118.91	98.36	-49.40	-41.54	-28.85	-29.33
ดุลการค้า	14.43	-31.52	-0.59	-	-	-	-

หน่วย : ล้านบาท

2.4.2 มูลค่าการส่งออกและสินค้าส่งออกที่สำคัญ

เดือนมกราคม 2549 มีมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 83.94 ล้านบาท ลดลงจากเดือนก่อน 3.45 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.94 และเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันกับปีก่อน มีมูลค่าการส่งออกลดลง 13.83 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.14 โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ หมวดยานพาหนะและส่วนประกอบ หมวดของใช้ประจำวัน หมวดผลิตภัณฑ์โลหะ เช่น สังกะสี หมวดวัสดุก่อสร้าง เช่น อุปกรณ์การก่อสร้าง ปูนซีเมนต์ หมวดสินค้าเชื้อเพลิง เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง รายละเอียดสินค้าดังภาพ

ภาพประกอบที่ 2.2 รายละเอียดสินค้าส่งออก

2.5 เกษตรพันธสัญญากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ (2555) ได้กล่าวถึงเกษตรพันธสัญญา กับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ว่า กลุ่มทุนธุรกิจการเกษตรได้ผลักดันให้ระบบเกษตรพันธสัญญา แทรกซึมเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ มาอย่างต่อเนื่องแต่สภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของเกษตรกรที่เลวร้าย และภาวะถดถอยของแรงงานในภาคเกษตร เป็นสิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดและยังคงอยู่เช่นเดียวกับปัญหาหนี้สิน บริษัทธุรกิจการเกษตรที่สนับสนุนระบบเกษตรพันธสัญญามักหิบบกประเด็น การสร้างรายได้ที่แน่นอนของระบบพันธสัญญาที่เกิดจาก การตกลงกันระหว่าง บริษัทธุรกิจเกษตร กับ เกษตรกรรายย่อย มาเป็นหลักฐานยืนยันว่า การมีสัญญาซื้อขายผลผลิตอย่างชัดเจนในแต่ละรอบการผลิตเป็น การประกันรายได้ที่ชัดเจนให้กับเกษตรกรแต่ในความเป็นจริงมีสิ่งที่มีอำนาจซ่อนเร้น ซึ่งถูกระบวนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของบริษัทและแนวร่วมปกปิดไว้นานนับสิบๆ ปี อยู่หลายประการ ประการแรก เกษตรกรมิได้นำต้นทุนแอบแฝง (ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงต้นทุนในการดำเนินกิจการที่ต้องคิดคำนวณแม้ว่าจะมองไม่เห็นก็ตามที่ ซึ่งบางอย่างอาจไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน แต่จะต้องมีการตีเป็นมูลค่าออกมา) เข้ามาคำนวณเป็น “ต้นทุนการผลิตที่แท้จริง” เกษตรกร

มักจะคำนวณต้นทุนการผลิตจากสิ่งที่ตนออกเงิน เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ตัวอ่อน ปุ๋ย ยา วิตามิน ฯลฯ แต่ไม่ได้คิด ค่าแรงของตัวเองต่อวัน ซึ่งหลายกรณีเมื่อคำนวณดูแล้วจะได้้น้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำหากออกไปรับจ้าง ทั่วไป นี้อย่างไม่รวมการไม่คิดค่าน้ำ ค่าไฟ ที่ต้องเสียไปในแต่ละวันอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้น เช่น ค่าที่ดินหากเอาไปให้คนอื่นเช่าทำแทน และ ค่าเสื่อมโทรมของสุขภาพกายจากสารเคมีต่างๆ และสุขภาพจิตที่อยู่ในภาวะเครียดสะสมจากความเสียดังที่ตนต้องแบกรับเป็นเวลานาน ประการต่อมาสังคมต้องมาร่วมแบกรับผลกระทบต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ยอดดอยทางภาคเหนือได้เปลี่ยนเป็นทุ่งข้าวโพดพันธัญญาสตุลุกหูลูกตา ไร่อ้อยที่รุกคืบเข้าครอบคลุมที่ราบสูงแถบอีสาน กระชังปลาวางเรียงรายเต็มสองฝั่งลำน้ำ กลิ่นขี้หมูขี้ไก่ที่รบกวนและเป็นชนวนความขัดแย้งของหลายชุมชน ซึ่งล้วนเกิดจากการผลักดันของบริษัท โดยมีรัฐสนับสนุนแต่ไม่ได้คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ประการถัดมา ระบบเกษตรพันธสัญญาเป็นกระบวนการทำธุรกิจที่คิดค้นขึ้นมาโดยบริษัท เพื่อผลกำไรสูงสุดของบริษัท มิได้ตั้งเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพชีวิตของเกษตรกร สิ่งปรากฏในทุกขั้นตอนของเกษตรพันธสัญญาตั้งแต่เริ่มปลูก/เลี้ยง จนถึงขาย จะเห็นการ “ผลกระทบความเสี่ยง” ปล่อยให้เกษตรกรแบกรับฝ่ายเดียว ไม่ว่าจะเป็น ภัยธรรมชาติ หรือราคาที่ผันผวนของราคาสินค้าเกษตรที่แปรผันตามกลไกตลาด และเมื่อมีผลประโยชน์บริษัทก็จะ “ซูดรีด” ทุกสิ่งที่ตนสามารถกระทำได้ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการกำหนดราคาซื้อ วันที่จะไปจับหรือเก็บเกี่ยว หรือมาตรฐานสินค้า ซึ่งในหลายกรณีปรากฏ “การฉ้อฉล” เช่น การโกงน้ำหนัก โกงมาตรฐาน หรือบังคับให้เกษตรกรใส่ยา ให้อาหารสารเคมี หรือปรับปรุงโรงเรือน เกินความจำเป็น แต่บริษัทได้กำไรจากการขายของเหล่านี้ สิ่งที่สำคัญอีกประการ คือ ราคาอาหารที่พุ่งกระฉูดโดยที่รัฐบาลทำอะไรไม่ได้ ก็เนื่องจากบริษัทธุรกิจเกษตรมีอำนาจเหนือสายพานการผลิต ช่องทางการตลาด เรื่อยมาจนถึงปากผู้กินผ่านระบบเกษตรพันธสัญญานั้นเอง หากรัฐไม่เข้ามาแทรกแซงก็ควบคุมราคาไม่ได้ หากจะมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบพันธสัญญา ผ่านแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จะต้องทำในเงื่อนไขที่รัฐและสังคมสามารถควบคุมระบบเกษตรพันธสัญญาให้อยู่บน พื้นฐานของ “ความเป็นธรรม” ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันปัจจัยการผลิตให้พ้นจากการผูกขาดโดยบริษัท ทั้งเรื่องพันธุกรรม ที่ดิน อาหาร ยา ปุ๋ย
2. การเน้นระบบกรรมสิทธิ์ร่วมในการจัดสรรทรัพยากรร่วม ทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ และงบประมาณ บุคลากรของรัฐ นอกจากนี้จะต้องมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาการ ก่อมลพิษ หรือการฉวยใช้ทรัพยากรส่วนรวมเพื่อการทำเกษตรเชิงเดี่ยว (อย่างไรก็ตามเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่จะนำมาใช้จำต้องต่อไปอีกว่าจะอิง กับ กรอบวิธีวิทยา ทางเศรษฐศาสตร์แบบใด เช่น ถ้าหากเปรียบเทียบกรอบเศรษฐศาสตร์การเมืองแนว นินเวคิน กับ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมาใช้วิเคราะห์ย่อมให้ผลลัพธ์ที่ต่างกัน)
3. การสร้างหลักประกันที่มั่นคงให้กับเกษตรกร ด้วยการสร้างระบบ “การแบกรับ ความเสี่ยงร่วมกัน” โดยให้สัญญาที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็น “หุ้นส่วนทางธุรกิจ” ที่บริษัทต้องร่วมรับ ความเสียหายเมื่อเกิดภัยพิบัติ และการขาดทุนจากความผันผวนของราคา เมื่อเกิดกำไรจากการผลิต

และการขายสินค้าเกษตรและอาหารให้มีการจัดเก็บเงิน จากบริษัทเข้าสมทบ “กองทุนสวัสดิการเกษตรกรในระบบสัญญา” เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตของเกษตรกร

4. การให้สิทธิแก่เกษตรกรในตัวสินค้าเกษตรและอาหารเมื่อผลิตเสร็จสิ้น กล่าวคือ ให้เกษตรกรสามารถเก็บ กิน ใช้ แจกจ่าย หรือเลือกขายผลผลิตของตนเองได้ หากเกษตรกรต้องการมิใช่การบังคับขายผลผลิตทั้งหมดให้กับบริษัทในราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (หากราคาตอนนั้นดีกว่าที่ตกลง เกษตรกรต้องเลือกขายให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดได้) และเป็นกรคง “อธิปไตยในอาหาร” ไว้ในมือเกษตรกร

5. สร้างระบบตลาดทางเลือก หรือเกษตรกรพันธสัญญาที่เชื่อมโยง เกษตรกร กับ ผู้บริโภค โดยตรง ไม่ต้องผ่านคนกลางที่อยู่ในรูปของบริษัท เพื่อให้ ราคา และ คุณภาพ อาหารเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่าง ผู้บริโภค กับ เกษตรกร

6. การส่งเสริมการวิจัย ต้องส่งเสริมการวิจัยภาคประชาชน และการวิจัยพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่นเพื่อรักษาวิถีชีวิตเกษตรกรรมและ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

7. การเปิดพื้นที่สาธารณะให้มีการถกเถียงและนำเสนอข้อมูลเกษตรกรพันธสัญญาอย่างรอบด้าน มิใช่การผูกขาดพื้นที่การนำเสนอข้อมูลโดยฝ่ายบริษัทผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อฝ่ายเดียว

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศาสตราจารย์บ้านโคก (2543). ได้ศึกษา ผลกระทบของระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันต่อชุมชนและครอบครัวของเกษตรกร : กรณีศึกษาที่จังหวัดสกลนคร พบว่า หมู่บ้านที่ศึกษามีปัจจัยหลายประการ ที่เอื้อต่อการเข้ามาของระบบการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันได้แก่ ระบบชลประทาน ฝนตกสม่ำเสมอ สภาพอากาศและดินที่เหมาะสม เส้นคมนาคมที่สะดวก และประสบการณ์ในการปลูกพืชของเกษตรกร ระบบดังกล่าวเข้าสู่หมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 โดยมีวิวัฒนาการ 3 ช่วงคือ ช่วงที่หนึ่ง เป็นการทำสัญญาด้วยวาจาเพื่อส่งเสริมการปลูกแตงโมขายผล เงื่อนไขของระบบไม่เข้มงวด ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ควบคู่กับเทคโนโลยีดั้งเดิม ดำเนินการโดยผู้ประกอบการกับเกษตรกร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเชิงหวาดระแวง ช่วงที่สอง มีการทำสัญญาเป็นระบบ เงื่อนไขของระบบมีความเข้มงวดมาก ใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ทั้งหมดในการผลิตพืชเมล็ดพันธุ์ ดำเนินการโดยผู้ประกอบการ เกษตรกร และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และช่วงที่สาม ทำสัญญาเป็นระบบ แต่เงื่อนไขของระบบมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ยังคงส่งเสริมการปลูกพืชเมล็ดพันธุ์แต่มีหลายชนิดมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมกับเทคโนโลยีดั้งเดิม และเปลี่ยนมาดำเนินการ โดยผู้ประกอบการและเกษตรกรเช่นเดียวกับช่วงแรก ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

นรินทร์ บุญพรหมณ์ (2551) ได้ศึกษาการค้าและธุรกิจชายแดนไทย-ลาว พบว่า เมื่อปี 2551 มีการลงนาม ทำสัญญาสินค้าเกษตรระหว่างผู้ประกอบการไทย-ลาว จำนวน 19 สัญญา ในสินค้า 15 ชนิด และข้อมูล ณ เมื่อวันที่ 25 ก.พ. 2553 มีการลงนามคอนแทร็คต์ฟาร์มมิ่ง 20 ราย และผู้ประกอบการลาว 2 รายแขวงจำปาสักเป็นแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ข้าว, พืช, ผัก,

ผลไม้ และกาแฟ แต่สิ่งที่พบคือ ข้อตกลงหรือสัญญาของคอนแทร็กต์ฟาร์มมิ่งระหว่างผู้ประกอบการไทย-ลาวมีรูปแบบที่หลากหลาย มีทั้งการจัดทำเป็นเอกสารสัญญา และตกลงกันทางวาจา ทำให้เกิดการสื่อสารคลาดเคลื่อน และผิดสัญญากันได้ง่าย ขณะที่เกษตรกรลาวในแขวงจำปาสัก ยังมีความรู้จำกัด รวมทั้งยังพบว่าผู้ซื้อและผู้ขายมักจะผิดเงื่อนไขสัญญากันและกัน เช่น เกษตรกรขายให้ผู้อื่นที่ให้ราคาดีกว่า ส่วนผู้ซื้อก็ผิดสัญญาซื้อกับเกษตรกรโดยหันไปซื้อกับผู้ที่ไม่รับซื้อผลผลิตตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ และมีการ ตั้งเกณฑ์มาตรฐานการผลิต ไว้สูง แต่สินค้าที่ได้จากเกษตรกรยังต่ำ และไม่มีคุณภาพนอกจากนี้ยังมีอุปสรรคนโยบายของรัฐฝ่ายลาว ทั้งในแง่ของระเบียบปฏิบัติข้อกำหนด การขอสัมปทานพื้นที่เพาะปลูกยังมีขั้นตอนซับซ้อน มีประชาชนอ้างสิทธิครอบครองที่ดิน รวมทั้งพิธีการนำเข้าและส่งออกผลผลิตยังมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน มีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้ผู้ประกอบการต้องกำหนดราคาซื้อผลผลิตจากเกษตรกรลาวในอัตราที่ต่ำเพื่อลดต้นทุน เกษตรกรลาวจึงขาดแรงจูงใจ

กาญจนา โชคถาวร และคณะ (2552) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเมืองคูมิตร ไทย-ลาว (อุบลราชธานี-แขวงจำปาสัก) ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาความสัมพันธ์ในลักษณะเมืองคูมิตรระหว่างอุบลราชธานีและจำปาสักนั้นไม่มีการลงนามความร่วมมือดังกล่าวอย่างเป็นทางการ อีกทั้งการสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองเมืองทางเศรษฐกิจและด้านต่างๆ นั้นมีมายาวนานตั้งแต่อดีต การมีวัฒนธรรมและความใกล้ชิดกันที่มีกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงปัจจัยต่างๆ ส่งผลให้คำว่า “เมืองคูมิตร” ของอุบลราชธานีและจำปาสักไม่ได้ถูกให้ความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์ของทั้งสองจังหวัดมากนัก ซึ่งจากการสำรวจของคณะวิจัยพบว่าส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาความสัมพันธ์หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจในนามของความร่วมมือในโครงการของ ACMECS มากกว่าในโครงการในชื่อของเมืองคูมิตร ซึ่งความเข้าใจส่วนใหญ่ของเมืองคูมิตรระหว่างอุบลราชธานีและจำปาสักนั้นถือว่าเป็นเมืองคูมิตรที่มีการทำการค้า การให้ความร่วมมือด้านต่างๆ กันมาตั้งแต่อดีตอยู่ก่อนแล้ว และหากจะกล่าวถึงผลของ “เมืองคูมิตร” ของทั้งสองจังหวัด ย่อมต้องนึกถึง 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) การทำเกษตรแบบพันธะสัญญา (Contract Farming) ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือภายใต้กรอบ ACMECS โดยมีการประชุมหารือและทำบันทึกข้อตกลงร่วมระหว่างคณะกรรมการจัดทำตลาดข้อตกลงสินค้าเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก และ 2) การจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) แต่สามารถกล่าวได้ว่าเกษตรพันธะสัญญาจะให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจำปาสักมากกว่าจับคู่ทางธุรกิจที่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามผลจากทั้งสองกิจกรรมข้างต้นเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเศรษฐกิจของจำปาสักมีนัยยะสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตรที่นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสทางการตลาดใหม่ที่มีขนาดใหญ่แก่สินค้าเกษตรของจำปาสักแล้ว ยังส่งผลต่อการลดความเสี่ยงทางด้านราคาซื้อผลผลิตทางเกษตรและสร้างความมั่นคงทางรายได้แก่เกษตรกรของจำปาสักอย่างชัดเจน รวมไปถึง

ถึงการทางเกษตรพันธะสัญญาเป็นแหล่งสำคัญที่สร้างความสมดุลของดุลการค้าของจำปาสักอีกทางหนึ่งด้วย ในขณะที่ความร่วมมือในรูปแบบของเมืองคูมิตรยังไม่เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนในภาคการท่องเที่ยวของจำปาสัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นโอกาสและความท้าทายแก่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและนักลงทุนของไทยในอนาคต

จิตวี ตวงวาง และ ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2554) ได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดภายใต้ระบบเกษตรแบบมีพันธสัญญาในจังหวัดหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่าการรับประกันราคาของบริษัท เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจที่เข้าร่วมระบบเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 47.05 รองลงมาได้แก่การฝึกอบรมวิธีการปลูก การเก็บเกี่ยว และการดูแลรักษาจากภาครัฐ ความเหมาะสมของพื้นที่ การให้คำแนะนำ และการแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกจากบริษัท การไปศึกษาดูงานที่อื่นๆ การเผยแพร่นโยบาย และการลงทุนของภาครัฐ การบริการของบริษัทโดยภาพรวม การได้รับความเสี่ยงจากไฟธรรมชาติ และศัตรูพืช คุณภาพของเมล็ดพันธุ์และผลผลิต ความสะดวกในการขนส่งผลผลิตของเกษตรกร การปฏิบัติตามสัญญา การจ่ายเงินล่วงหน้า การประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ของบริษัท และการส่งเสริมปัจจัยการผลิตของภาครัฐ ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเข้าร่วมระบบเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 24.24 - 44.58 ตามลำดับ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงดังแผนภาพต่อไปนี้คือ

